

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА БНИКП

СТАНОВИЩЕ

За конкурса за доцент в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки /Книгознание, библиотекознание, библиография – История на книгата/.

Автор на становището: Проф. дфн Боряна Владимирова Христова,
Философски факултет.

30. 03. 2023 г.

На конкурса за доцент, обявен в ДВ бр. 92 от 18. 11. 2022 г. се е явил един кандидат и това е Валентина Милчова Миткова, вече утвърден член на катедра БНИКП, в момента главен асистент в нея. В. Миткова има богата професионална биография – работила е в сферата на енергийната ефективност и управлението на водните ресурси, както и в Посолството на Китай в България. Посещавала е няколко школи за допълнителна квалификация и има забележителна езикова подготовка – владее английски, немски, гръцки и сръбски език, което ѝ дава възможност да прави сравнителен анализ на различни автентични текстове. Тя е и умел преводач на научна литература. Освен това поема важни курсове /лекции и упражнения/ от програмата на специалността като „Ръкописните традиции в историята на книгите и четенето“; „Печатна книга и четене /XV – XX век/“; „История на книгата“; „Краезнание“; „Полови йерархии в полето на интелектуалните дейности“; „Пол и популярна култура в сравнителна перспектива“ и др.

В настоящия конкурс за доцент В. Миткова участва с тринадесет студии и статии, повечето от които на английски език, което е много добра тенденция за бъдещ доцент. От тях ще открия някои заглавия на български като „Женският социалдемократически печат и отразените в него идеи за еманципация на българките“; „ Българската „женска“ литература и спецификата на нейната критическа рецепция“ и „Срещу каноническия натиск да се пише „по женски“: българските авторки и темата за войната“, тъй като всички те третират въпросите за женското авторство и неговото подценяване и омаловажаване в патриархалните рамки на българското общество някога, а няма да е пресилено да кажа – и сега. Наблюденията и изводите от тези проучвания върху интелектуалната и творческата активност на българските пишещи жени са много точни, подкрепени с обемен фактологически материал. Те акцентират върху не малкото усилия

да се създаде нова, полово сензитивна интелектуална и социо-културна среда, която да подпомогне развитието на всички български жени, в случая читателките и ползвателките на женските вестници и списания.

Акцентът в моето становище поставям върху реабилитационния труд на авторката – „Пол, периодичен печат и модернизация в България от края на XIX до 40-те години на XX век“ /Университетско издателство, 2022 г./.

Трудът преди всичко предоставя огромен фактологически и библиографски материал за бъдещи мащабни проучвания, изводи и обобщения, които касаят не само жените, а и четенето въобще в България, от което женският дял е много голям. В него се търсят нови изследователски пътища за проследяването на българските книжовни и журналистически процеси в контекста на балканските. Ясно изразен е стремежът към изграждането на една по-пълна и преди всичко по-плътна картина на желанието, най-общо казано, за европеизация на българската интелектуална действителност от преди края на Втората световна война. Всъщност реабилитацията е поредният опит в българската хуманитаристика за надскачане на андроцентричния модел при осмислянето на българските цивилизационни усилия за трансформация и модернизация на страната като цяло. Авторката много точно определя проучването си като изследване на „поле, в което се конструират и реконструират женските колективни идентичности“. Виждам основните приноси на реабилитацията обобщени в следните основни моменти:

- Българските женски периодични издания са цялостно осмислени в ролята им на форум за обсъждане на алтернативни интерпретации на женските идентичности, интереси и нужди; на създаването на собствени женски наративи.
- За първи път е направен опит за типологизация на женската периодика на базата на преобладаващите внушения в

редакторските им политики. Те са разделени на две големи групи – такива с ясно заявен феминистки профил и т.нар. „домакински“ /разгледани от авторката като „релационно феминистки“/, които от своя страна съдействат за модернизацията на бита в българския дом и за социалното и личностно осъзнаване на българката. Като представители на първата група са анализирани в. „Благоденствие“; в. Недоволната“; сп. „Женски труд“, сп. „Гражданка“; „Равноправие“, „Женски глас“ и „Женский свят“. Във втората група попадат сп. „Българка“; „Мода и домакинство“; „Икономия и домакинство“ и „Вестник на Жената“. Няма как да не отбележим, че вторите имат доста по-дълъг живот и по-широко разпространение. Типологизацията на В. Миткова е работещ модел, но все пак тук следва да се има предвид, че рядко ще се намери чист вариант на вестник или списание, изцяло издържани в един дух.

- Направен е сполучлив сравнителен анализ с други балкански периодични издания, близки по дух с българските – сръбски, гръцки и турски.
- Много важни са проучванията върху женското авторство, защото спомагат за реконструкцията на женската книжовна история. Женският периодичен печат е поставен в контекста на модерната епоха и модернизма като цяло.
- Разгледани са някои ключови прояви на женската интелектуална творческа активност, поставени в широката рамка на световните женски постижения.
- В труда са успешно проблематизирани и формулирани правилата на българското патриархално битие, в което пишещите жени се борят за мястото си, срещу йерархията на половете, срещу половото „настойничество“ и опитите за омаловажаването на

женските творчески успехи, както и срещу, грубо казано, „натикването“ на жените в определени граници и теми. Добре би било, разбира се в бъдеще, да се разгледа и въпросът за авторките – жени, публикуващи в „мъжкия“ периодичен печат.

- В заключението си изследователката справедливо изтъква, че е доказала голямата роля на женския периодичен печат за еманципацията и културното оформяне на мирогледа на българката. Женските вестници и списания, за които се абонират хиляди жени, се опитват да създадат алтернативно пространство, в което жените са активни участнички – авторки, преводачки, съставителки – с други думи политически и граждански субекти, осмислящи по новому битието си. В тази част на изложението си авторката хвърля и бегъл поглед към социалистическите списания с женска тематика - „Лада“ и „Жената днес“, което не е било изрично необходимо, още повече че и двете издания всъщност са тъкмо в духа на патриархалната българска изостаналост, с която много често се налага да се сблъскваме и в днешния си ден.

В заключение на кратките си бележки /защото за изследванията и дейността на Валентина Миткова може да се говори много повече/, считам, че тя има всички качества да заеме мястото на „доцент“ в катедрата БНИКП, където ще бъде от голяма полза при подготовката на бъдещите библиотекари, информационни специалисти и изследователи на историята на книгата и четенето. **Позволявам си убедено да препоръчам на Научното жури да ѝ присъди званието „доцент“ в направление 3.5. – Обществени комуникации и информационни науки.**

Изготвил становището:

/Проф. дфн Боряна ХРИСТОВА/